

РЕЦЕНЗИЯ

върху дисертационен труд за получаване на образователната и научна степен „доктор“ по: област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление: 3.8. Икономика, научна специалност: Организация и управление (селско стопанство и подотрасли).

Автор на дисертационния труд: Меритон Наим Исмайли – задочен докторант към Катедра „Мениджмънт и маркетинг“ при Аграрен университет, гр. Пловдив.

Тема на дисертационния труд: „Маркетингово управление на селския туризъм в Косово“

Рецензент: проф. д. ик. н. Асен Иванов Конарев, Университет по хранителни технологии – Пловдив, област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление: 3.8 Икономика, научна специалност: Икономика и управление (по отрасли), определен за член на научното жури със Заповед № РД-16-265/05.03.2020 г. на Ректора на Аграрния университет - Пловдив.

1. Кратко представяне на кандидата

Меритон Наим Исмайли е роден на 14 май 1992г. в гр. Штимейт, Косово, Завършва основното си образование в училище „Еман Дуреку“, а средното – в гимназия „Найм Фрошери“ в родния си град. Получава бакалавърска степен в областта на технологиите в AAB College. Има магистърска степен по две специалности:

- едната магистратура по „Мениджмънт и технологии“ получава в AAB College;
- втората магистратура по публична администрация получава в университета "Naxhi Zeka".

Има двама братя и две сестри.

Проявява разностранни интереси като чете литература по бизнес, антропология, физика, история и др.

Разширява професионалната си подготовка, като активно се насочва в областта на развитието на образователната система. Проявява активна

гражданска позиция, като участва в много формални и неформални сдружения и организации за работа с младежта.

Говори два езика: албански и английски. Владее компютърните програми: Microsoft Office, Word, Excel, Power Point. Работил е като преподавател, понастоящем работи в Поши и Телеком на Косово.

2. Актуалност на проблема

Проблемът за управлението на маркетинга на селския туризъм е с нарастваща актуалност и значимост, особено след пандемията от Covid-19, която най-силно засегна алтернативните видове туризъм. Масовият туризъм и големите туристически обекти значително по-лесно ще се приспособят към специфичните изисквания на пазара, но в малките обекти, в това число и тези за селски туризъм е необходима национална и общинска подкрепа за подобряване на управлението на маркетинга, освобождаване от някои местни данъци и програми за инвестиционна активност.

По принцип оценявам високо всички разработки за маркетинг на алтернативните видове туризъм, поради сложността на проблематиката, спецификата на маркетинговите инструменти и недостатъчния брой емпирични изследвания. В тази връзка считам, че темата на настоящата дисертация е с висока степен на актуалност и значимост.

3. Цел, задачи, хипотези и методи на изследване

Основната цел на дисертацията декомпозирам в следните три елемента:

- представяне на проблемите и тенденциите в управлението на маркетинга на селския туризъм в Косово;
- определяне на общото ниво на инвестициите в тази област до момента;
- разкриване на необходимостта от нови инвестиции в селския туризъм в Косово;

Считам, че целта можеше по-добре да се дефинира от гледна точка на маркетинг и инвестиции.

Основната цел е сравнително добре декомпозирана в четири цели, които последователно са представени в дисертацията.

Добре е формулирана основната хипотеза, като след това логически добре са обособени и подредени хипотезите и изследователските въпроси.

За разработката на дисертацията са използвани различни методи, като основен от тях за емпиричното изследване е методът на анкетното проучване.

4. Онагледеност и представяне на получените резултати

Определено считам, че дисертационният труд е добре онагледен. Представени са 205 страници, в това число 190 страници изложение, 27 таблици, 19 фигури и 30 снимки.

Някои фигури и таблици биха могли по-добре да се структурират и наименоват. Основната ми препоръка в тази част е, че трябва да се посочва отделната таблица (фигура) авторски продукт ли е, адаптация или заимстване от друг автор.

Поради ограниченията в обема, авторефератът значително отстъпва на дисертацията по критерия „онагледеност и представяне на резултатите“.

5. Обсъждане на резултатите и използваната литература

Обемът на дисертационния труд е сравнително голям и надхвърля оптималните за професионалното направление 120-150 страници. Хармонично са съчетани основните елементи: текст, таблица, фигура, снимка.

В структурно отношение дисертацията е добре оформена в стила:

- теория и методология;
- методика и проучване;
- анализ и предложения;

В първата глава добре се дефинират важни понятия като:

- маркетингът като процес;
- маркетингът като функция;
- търизмът като дейност;
- селският туризъм като вид туризъм;
- въздействието на туризма върху икономиката;
- директният маркетинг;
- същността на стратегията;
- маркетинговите стратегии и др.

В тази част на дисертацията Меритон Исмайли много добре представя стратегическия процес на управление, стратегическите алтернативи, променливите на маркетинговите стратегии и др.

Както посочих, втората глава е посветена на методиката и проучването. В тази глава много добре са представени:

- целите на изследването;
- задачите на изследването;
- методът на селекцията;
- процедурата за събиране на данни;
- използвания инструментариум;
- стратегическия анализ.

Докторантът е включил в изследването 210 лица от селски общини на Косово. Посочена е географията на проучването. Представени са коректно данните по десетте изследователски въпроса.

В заключителната част на втора глава са посочени регионите и общините с най-голям потенциал за развитие на селския туризъм. Докторантът разкрива и формира комплекс от пет маркетингови метода за стабилна маркетингова концепция.

В третата глава Меритон Исмайли прави сравнително задълбочен анализ на резултатите от проучването. На тази основа той убедително доказва, че е необходимо създаването на стратегически документ за организация и финансиране на маркетингови кампании от правителството на Република Косово и общините с потенциал за развитие на туризма. Основателни са препоръките за необходимостта от национална рекламна кампания на планинския туризъм в Косово, в това число и селския туризъм.

В тази част на дисертацията докторантът правилно конкретизира някои свои постановки за:

- ролята на маркетинга;
- стратегическото планиране;
- маркетинговите цели;
- маркетинговите стратегии;
- корпоративните стратегии;
- въздействието на маркетинга за развитието на планинския и в частност селския туризъм;

- значението на антропогенните фактори за развитието на туризма;
- факторите за развитието на селския туризъм;
- инфраструктурата на селския туризъм;
- обратното влияние на селския туризъм върху антропогенните фактори (допуснати са известни повторения на стр.32-33 на Автореферата);
- взаимната връзка между аграрния туризъм и селския туризъм.

В заключителната част докторантът добре синтезира най-важните аспекти на своето изследване.

Използваната литература е представена в 151 източника, от тях 14 са интернет източници. В количествено отношение литературата е напълно достатъчна за разработването на добра дисертация. Допуснато е смесване на литературните източници на латиница и кирилица, включително и на тези с транслитериране. По моя преценка цитирането и представянето на литературата можеше да се прецизира по-добре.

6. Приноси на дисертационния труд

Приемам справката за приносите в дисертационния труд, като считам, че сравнително скромно са обобщени в четири основни позиции. Позволявам си да ги разгранича по следния начин:

Научни приноси:

- определените основни понятия и процеси на маркетинговия подход в селския туризъм;

Научно-приложни:

- установените рискови фактори при развитието на туристическия продукт в селските общини;
- разкритите и анализирани ползи и разходи за селските общини от развитието на селския туризъм;
- разработената стратегическа рамка за управление на селския туризъм в Република Косово.

7. Критични бележки и препоръки

Оценявам обективно трудностите, които възникват при ръководството на чуждестранни докторанти. Отбелязах някои критични бележки в самата рецензия, като тук препоръчвам и по-добър превод на Автореферата.

Към докторанта имам следните въпроси:

1. Какво отражение оказва пандемията от Covid-19 върху селския туризъм в Косово?
2. Възможно ли е правителството и общините да стимулират развитието на селския туризъм в Косово чрез промяна на някои републикански и местни (общински) данъци и такси.

8. Публикувани статии и цитирания

Представен е списък с 5 публикации по дисертационния труд, които в количествено отношение отговарят на изискванията на Правилника на Аграрен университет-Пловдив. Те се разпределят по следния начин:

- самостоятелни – 3 броя
- в съавторство – 2 броя

В колективните публикации докторантът е водещ автор.

Не е представена справка за цитирания.

Представеният автореферат отразява обективно структурата и съдържанието на дисертационния труд.

Заклучение

Въз основа на научените и приложените от докторанта различни методи на изследване, правилно изведените експерименти, направените обобщения и изводи, считам, че представеният дисертационен труд отговаря на ЗРАСРБ и Правилника на Аграрния университет за неговото приложение, което ми дава основание да го оценя **ПОЛОЖИТЕЛНО**.

Позволявам си да предложа на почитаемото жури също да гласува положително и да присъди на Меритон Наим Исмаили образователната и научна степен „доктор“ по научната специалност „Организация и управление“ (селско стопанство и подотрасли).

22.06.2020

Гр. Пловдив

Изготвил рецензията:

проф. д. ик. н. Ас. Конарев